

מי עשה לנו את זה? ודאי לא הקב"ה!

המשך לפולמוס השנחה א־לוהית מול מעשה אדם

הרב אהרון טרוב

מאורן בן חוקן/מלאש 90

אומנם אנו מאמינים שהכול טובה, וה' יגלגל שמכל מעשי הרשע הבחיריים של הרשעים יצא טוב, והנספים בלא משפט יעלו לשורש החיים ויקבלו את שכרם מושלם.

אוסף ואומר שהטעות לייחס לה' את מעשי הרצח והרשע חס ושלום גם מרחיקה והרחיקה רבים וטובים מאהבת ה' ומשמירת תורה ומצוות. כולל שמעתי לא פעם ניצולי שואה ששאלו איך ה' עולל לנו זאת בשואה. להבדיל, בנידון חיו הרבה שנים דת"שים משום שכנסו על ה' שגירש אותם כביכול מאדמתם.

השבוע אמרה לי תלמידה שהחלה לא מזמן לשמור שבת, כי את השבת האחרונה היא לא שמרה, כי היא לא רוצה להאמין בא־לוהים ששורף תינוקות. רק לאחר שהסברתי לה באריכות שאת התינוקות שרפו ערבי רשעים נגד רצון ה', והוא ודאי יעניש אותם על רשעותם, שעושים מעשי רשע כזה נגד רצונו, שהרי א־לוהים הוא טוב ומתנגד לרשע, וודאי לא הוא שלחם, התקררה במקצת דעתה.

"ואנוכי הסתר אסתיר פניי". יש מצבים שבהם העושה הא־לוהי אינו ישי, ה' רק מסלק את הגנתו ומאפשר לבני האדם לעשות על פי בחירתם. חס ושלום לומר שה' שלח את הקלגסים הנאציים או את חיות האדם הערבים לרצוח, לאנוס ולעשות את כל הוועיות. ה' יצילנו ממוחשבות כאלו. גדולי ישראל בכל הדורות אמרו את ההפך!

הרמב"ם כתב: "דוב הרעות שיארעו הן מחמתם, כלומר מחמת איש האדם... ומרעות שאנו עושים אותם בעצמנו בבחירתנו או מצטערים ומייחסים את זה לה'... ובאר שלמה את זה ואמר אוולת אדם תסלק דרכו ועל ה' יזעף ליב" (מורה הנבוכים ב, ו).

ואלו דברים פשוטים. האם אדם שמחליט להכות בראשו את הקיר ופתיח את ראשו יכול לומר שה' עשה את זה! אתה בעל בחירה, ה' נתן לך כוח לבחור, ואתה החלטת לשבור את הראש בקיר! מה אתה רוצה עכשיו מה? ובמה שונה אדם זה מאדם שנותן לרוצח נשק והרוצח הורג אותו? וכי ה' נתן את הנשק לרוצח? אתה בבחירתך נתת לו את הנשק. מה לך כי תלין על ה'?

וכמו באדם כך גם באומה. אם האומה החליטה להביא את הרוצחים לארץ ולצייד אותם בנשק (ובין ופרס בהסכמי אוסלו), ואחר כך נתנו להם את השטח (שרון בגירוש), ואחר כך ציידו אותם בבטון ובחומרי בנייה והתעלמו מההתחמשות המטורפת ומבניית המנהרות (כל ממשלות ישראל מאז הגירוש), אם האומה החליטה לדפוק את הראש בקיר, ברור שיכאב לה. מדוע לטפול זאת על ה'?

הטעות לייחס לה' את מעשי הרצח והרשע חס ושלום גם מרחיקה והרחיקה רבים וטובים מאהבת ה' ומשמירת תורה ומצוות. כולל שמעתי לא פעם ניצולי שואה ששאלו איך ה' עולל לנו זאת בשואה, ובגירוש היו הרבה שנעשו דת"שים משום שכנסו על ה' שגירש אותם כביכול מאדמתם

הדברים הללו עולים גם מדברי הגמרא במסכת מכות דף י. לימוד תורה מציל ממלאך המוות אך לא ממוות שבא בידי אדם, כי מוות של מלאך המוות הוא מה', שהמלאך שליחו, לכן לימוד התורה מן עליו. מה שאין כן מוות מידי אדם, זה אינו מה', לכן הלימוד אינו יכול להצילו. עיקרון זה מפורש בדברי אור החיים הקדוש על מכירת יוסף: "האדם בעל בחירה ויכול להרוג מי שלא נתחייב מיתתו" (בראשית לו, כא). מפורש בדבריו שיתכן שאדם שאינו חייב מיתתו, כלומר מבחינת ה' הוא אמור לחיות, ובכל זאת ייהרג בידי אדם. וכן מפורש בדברי המלבי"ם בחטא עכן ובדברי הרב זצ"ל באורות המלחמה ואע"כ, ואנכ"ל.

המשך מה לעשו"ת?

צריכה עזרה כי זה גדול עליי! היא יכולת חשובה מאוד ומעידה על חוסן ובריאות נפשיים.

עוד דבר שיעזור מאוד הוא לא רק לבקש עזרה אלא גם להעניק עזרה לאחרות. הפסיכואנליטיקאי ורופא הילדים הבריטי ד"ר ויניקוט היה פעיל מאוד בשיקום נשות בריטניה אחרי מלחמת העולם השנייה. הוא שם לב שנשים שלא רק היו מרוכזות בשבר האישי שלהן אלא עסקו בעזרה לנשות הקהילה שלהן – שמרו על ילדים של אחרות, בישלו לאחרות, עודדו אחרות – השתקמו טוב ומהר יותר מהמשבר האישי שחו. לדבריו, אדם שתורם למציאות את כוחות החיים שלו דווקא ברגע משבר הוא אדם חזק יותר, ובריאותו הנפשית בהכרח רק תלך ותתעצם.

גם גדולי ישראל הרב אליהו דסלר זצ"ל כתב: "כוח הנתינה מחיה את היהודי". אחרי הכול חסד הוא מידת של אברהם אבינו, ואנחנו מתלמידיו. שבה הטוב ביותר שאדם יכולה לעשות כרגע הוא לחפש את המקומות הדברים את יכולה דווקא לעזור לאחרים כסביבתך ולנסות לשאוב משם את הכוח. את תרואי ששואת באה לתת לאחרים את ממש נתרמת ומתחזקת מיד.

זה יכול להיות ואטסאפ קטן של תמיכה לחברה שעוברת מה שאת עוברת, שתי עונות שתאפי ותיתני אחת מהן לשכנתך, עזרה לחברה עם הילדים. איך זה מסתדר עם זה שהבית שלך עצמו לא מסודר? זה מסתדר בנפש. אחרי הכול כולנו חוונו מציאות של שבר, אז למה דווקא כאן אנחנו מבקשים למצוא שלמות? בהצלחה, ותחזקתך דיין!

ישראל ורד הוא פסיכולוג חינוכי וממנהלי מכון ארבל, עמותת המקדמת את נושא בריאות הנפש בדגש על צוותי החינוך במגורים למיניהם בישראל

יד' במר חשוון תשפ"ד

בס"ד

קריאת הרבנים הראשיים ורבני הציונות הדתית

לעת הזאת עלינו להתחזק ביתר שאת בתורה ובתפילה ובגמילות חסדים, שבכותם נוכח לגאולה.

לדאבון הלב, הגיע אלינו השמועה על אנשים משולי המחנה, שדמם רותח בקרבם לשמור השמועות הנוראיות, ונוהגים באלימות כלפי עובדים העוסקים בשירות תושבי ירושלים וכל רחבי הארץ.

באנו בואת להביע את מחאתנו, כי מלבד שהדבר מנוגד בתכלית לדרך תורתנו הקדושה, כפי שאמרו ז"ל אין כוחה של אומה זו אלא בפה. יש בזה גם עניין של פיקוח נפש ר"ל, כפי שהזהירו הממונים על ענייני הביטחון.

זאת ועוד יש כאן הפסד גדול, שאותם עובדים לא יבואו לעבודה מפחד המציק, וזה הוא נזק עבור כלל התושבים והוא חב לאחרים.

לכן אנו מבקשים להזהיר גדולים על הקטנים, שלא יהיה איש שיעשה ריב ומדון עם אותם עובדים. וכל אחד ואחד יזהיר לאנשי ביתו ולצעירים שדמם חם, להתרחק מכל דבר של אלימות חלילה, לא אלימות שבמעשים ולא אלימות שבפה, כי בנפשנו הדבר.

בתפילה שישמע הקב"ה קול שוועתנו ויאמר לצרותינו די

על החתום:

הרב יצחק יוסף הראשון לעיון הרב הראשי לישראל נשיא מועצת הרבנות הראשית	הרב דוד לאו הרב הראשי לישראל נשיא בית הדין בגדול	הרב יעקב אריאל זקן רבני תצוות ותיקות רב העיר רמת גן לשעבר ונשיא ישיבת רמת גן	הרב אריה שטרן רבה של ירושלים	הרב משה שלמה עאמר רבה של ירושלים
הרב אליקים לבנון רב המועצה האזורית שומרון	הרב איתן אייזמן ראש מוסדות צביה	הרב שמואל דוד רב העיר עפולה	הרב מנחם בורשטיין מנחם	הרב יצחק שליו רב העיר ירוחם
הרב שלמה אישון רב הקהילה בדפנה ורד מכון מנ"י	הרב מנחם פירל מנחם	הרב משה ביגל רב העיר סניף	הרב יצחק יוסף רב העיר ירוחם	הרב משה ביגל רב העיר סניף